

השפעת עצים בעיר על האקלים המקומי ועל איכות האוויר

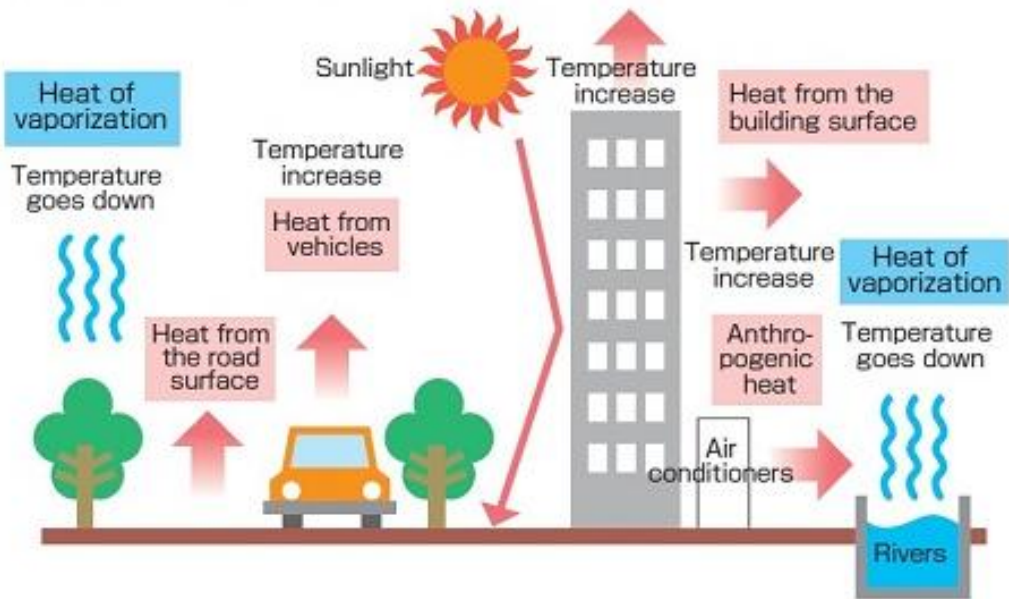

ד"ר אלון לוטן

פתרונות הצללה בקמפוסים, 1.7.25

אקלים מקומי בעיר – "אי חום עירוני"

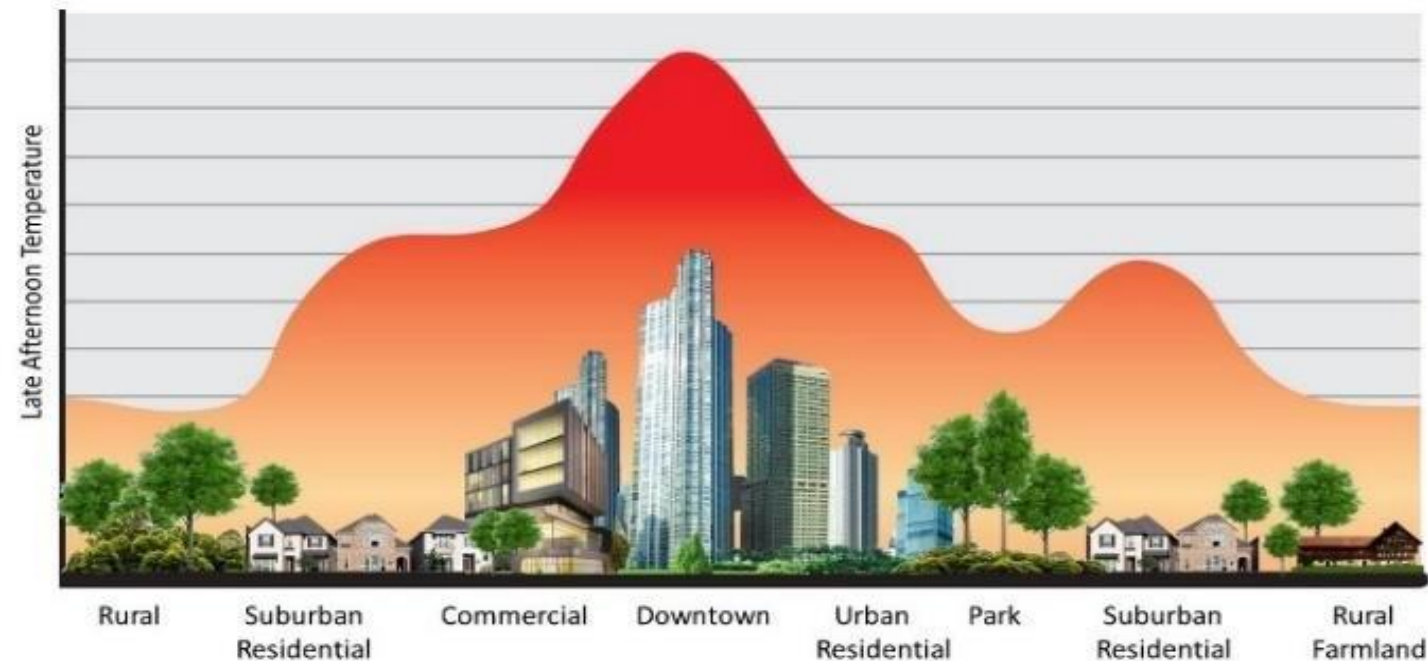
- טמפרטורות גבוהות במרכז של ערים גדולות בהשוואה לשוליים ולשטחים שמחוץ להן

• נובע מ:

- ריבוי משטחים אטומים (בטון ואספלט) קולטי חום, כולל קירות בניינים
- פליטת חום מפעילות אדם – תעשייה, תחבורה, מיזוג אוויר
- מיעוט צמחייה (גורם מקרר)
- זיהום אוויר
- היעדר אוורור

- הבדלים בין עונות ובין שעות של היום

- בישראל: $0.5-7^{\circ}\text{C}$ במרכז העיר לעומת השוליים

ויסות האקלים המקומי על-ידי צמחייה

עצים ושיחים גדולים מווסתים את האקלים שבסביבתם לאקלים קיצי נוח יחסית עבור בני אדם

- הפחתה של הקרינה הישירה
- הפחתה של הטמפרטורה
- העלאה של הלחות

התוצאה: הפחתה משמעותית בעומס החום

גורמים משפיעים עיקריים

- גודל העץ/החופה/השטח הירוק
- צפיפות העלווה, צפיפות הנטיעה
- צורת עיצוב הנוף הירוק
- מאפייני הבינוי במרחב העירוני

מדדים לעומס החום

- הטמפרטורה הפיזיולוגית השקולה (PET)
- אינדקס האקלים התרמי האוניברסלי (UTCI)
- אינדקס חום (HI)

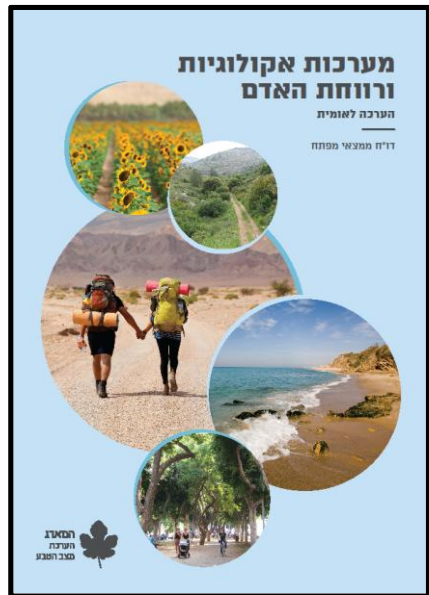
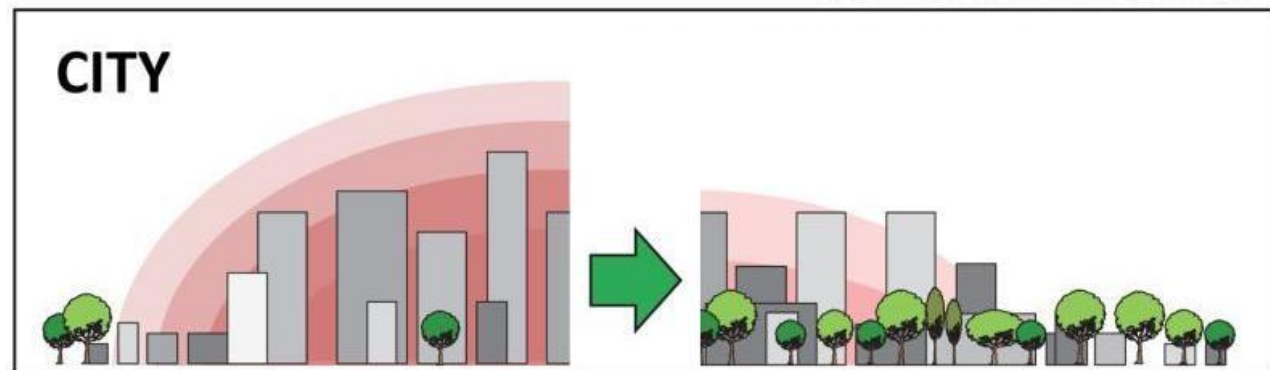

ויסות האקלים המקומי על-ידי צמחייה

בתוך ערים ויישובים בישראל –

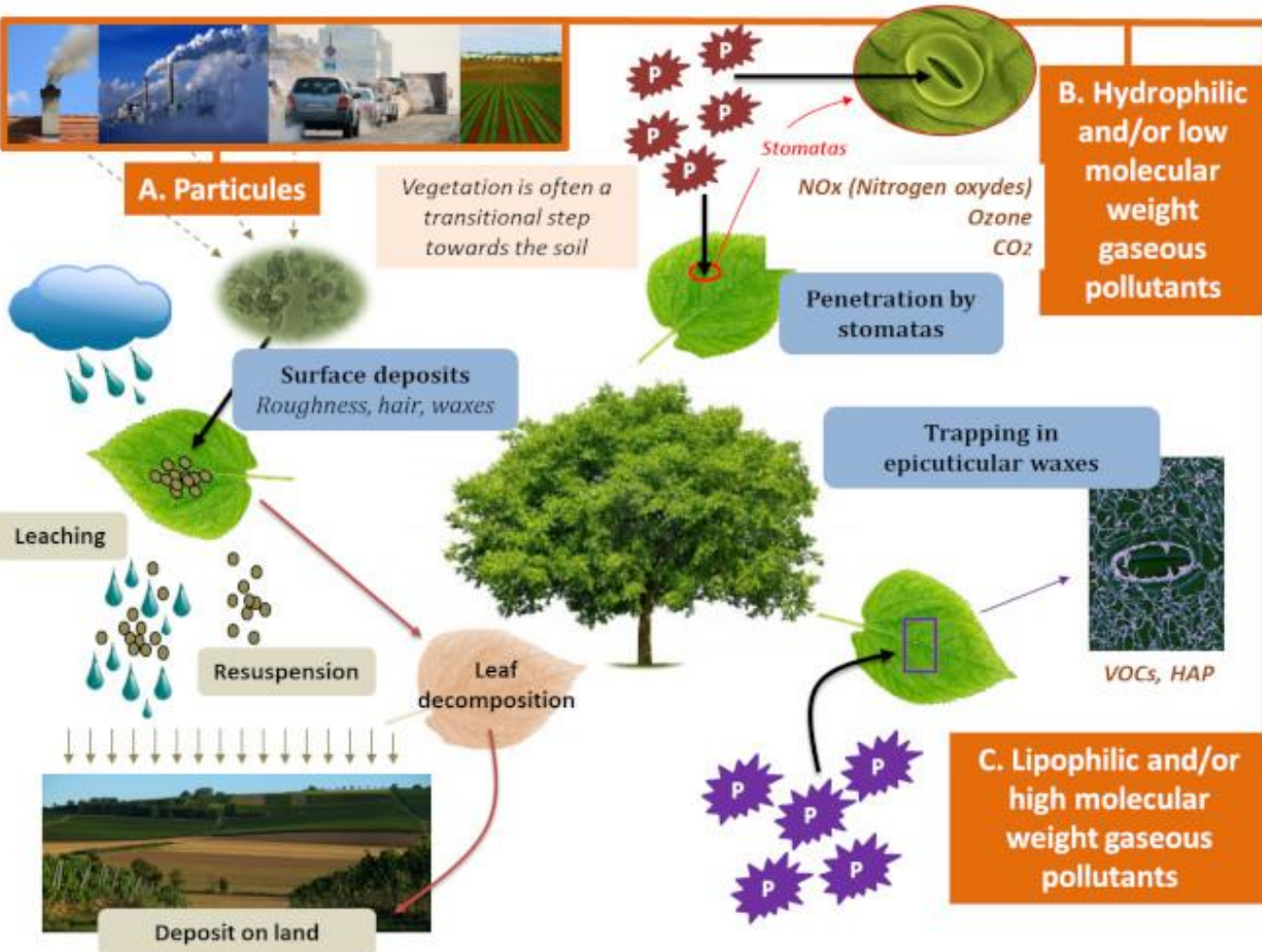
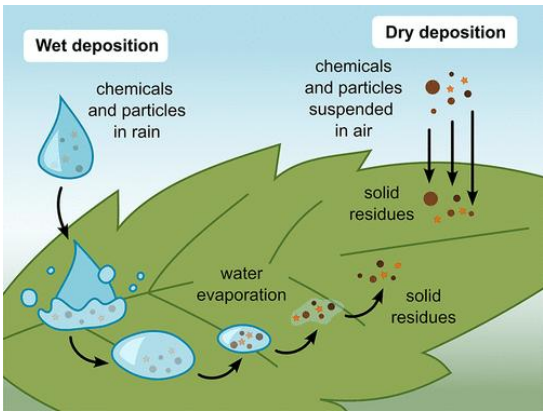
- עצים בעלי חופה רחבה – הפחתת הטמפרטורה ב- 2-4 מעלות
- הפחתת עומס החום כפי שחש האדם – שקולה ל- 10-18 מעלות
- השפעת שוליים של השטח הירוק – עד 100 מטר

- חשיבות גדולה – בגלל 'אי החום העירוני'

ויסות איכות האוויר

- צמחים מפחיתים ריכוזי גזים וחלקיקי אבק באוויר
- לכידה וספיחה של החלקיקים הנשימים ($<10 \mu m$) על פני שטח הענפים והעלווה
- קליטה של גזים לתוך העלים
- ככל שהצמח גדול ומסועף יותר השפעתו גדולה יותר
- עץ בוגר יכול לקלוט כ- 20 ק"ג אבק וכ- 80 ק"ג של תרחיפים
- עצים בעיר – מפחיתים עד 30% אבק ומזהמים

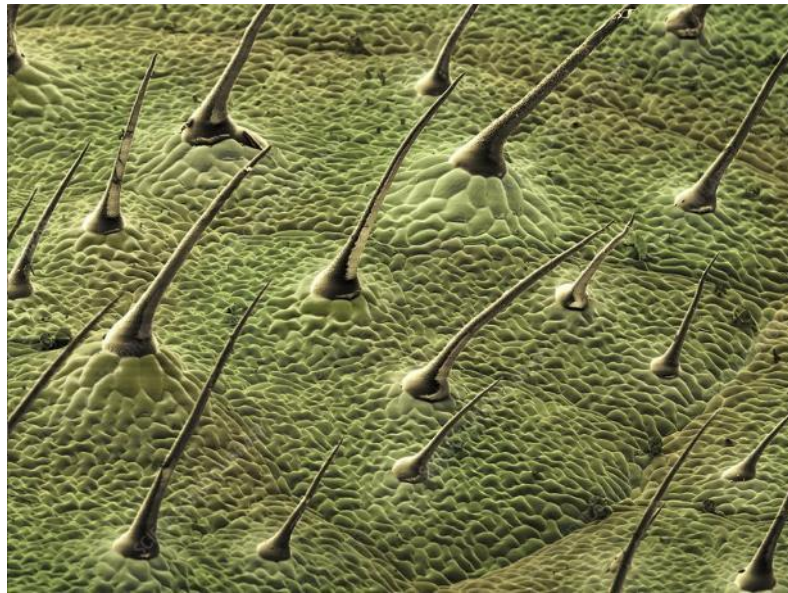
ויסות איכות האוויר

מה משפיע על לכידת חלקיקים (PM)?

- מבנה העלה/ענף – שעירות, חספוס ושעווה מגדילים את הלכידה
- שטח פני העלווה – ככל שגדול יותר כך גדלה הלכידה
- סוג הצומח – מחטניים בדרך כלל לוכדים יותר מרחבי עלים
- מין הצמח – הבדלים גדולים בין מיני צומח
- מיקום – מיקום ביחס למקור זיהום ולכיוון הרוח
- צפיפות/גובה צומח – צמחיה צפופה וגבוהה חוסמת רוח ומעלה את הזיהום

בישראל – ריכוזי אוזון וגופרה (סולפט) ביערות

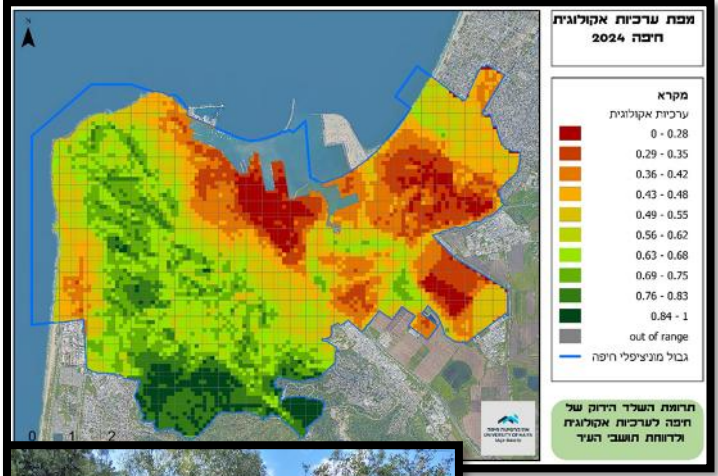
- עצי אורן לוכדים 3.8 ק"ג גופרה לדונם לשנה
- עצי אלון לוכדים 1.8 ק"ג גופרה לדונם לשנה

תרומת השלד הירוק של חיפה לערכיות אקולוגית ולרווחת תושבי העיר

מטרות הפרויקט

1. למפות ולהעריך את הערכיות האקולוגית של השלד הירוק של חיפה.
2. למפות ולהעריך את התועלות העיקריות ששלד ירוק זה מספק לתושבי העיר.

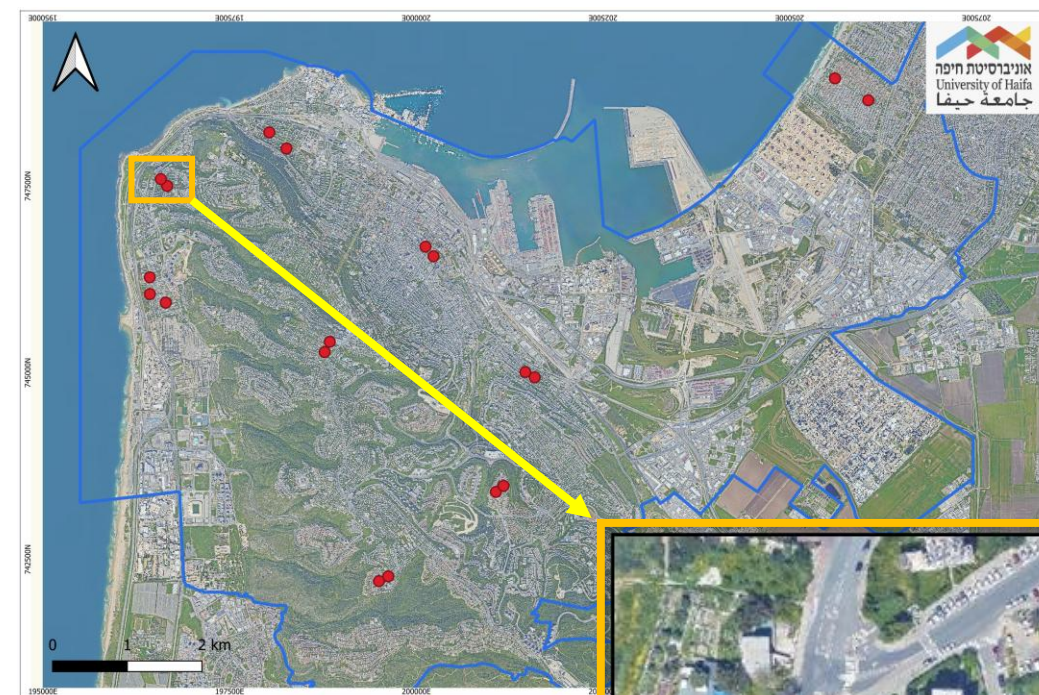

אוניברסיטת חיפה: אלון לוטן, לאה ויטנברג, עדו יצחקי, דן מלקינסון, איה שלמון, הראל אגרא, רות בן-שושן, סטודנטים ועוזרי מחקר
 עיריית חיפה: שירה גורלי, יעל אולק
 סוקרים: רחלי שוורץ-צחור, אורי ערד, אפרת תורן, איתן רובינשטיין, אלי חביב, רועי טלבי, אסף בן-דוד, בשמת סגל

שירותי מערכת אקולוגית – ויסות אקלים מקומי, ויסות איכות האוויר

מיקום המדידות

- 9 שכונות
- אזור בנוי ואזור ירוק
- סתיו, אביב, קיץ

ויסות אקלים מקומי, ויסות איכות האוויר

משתנים נמדדים

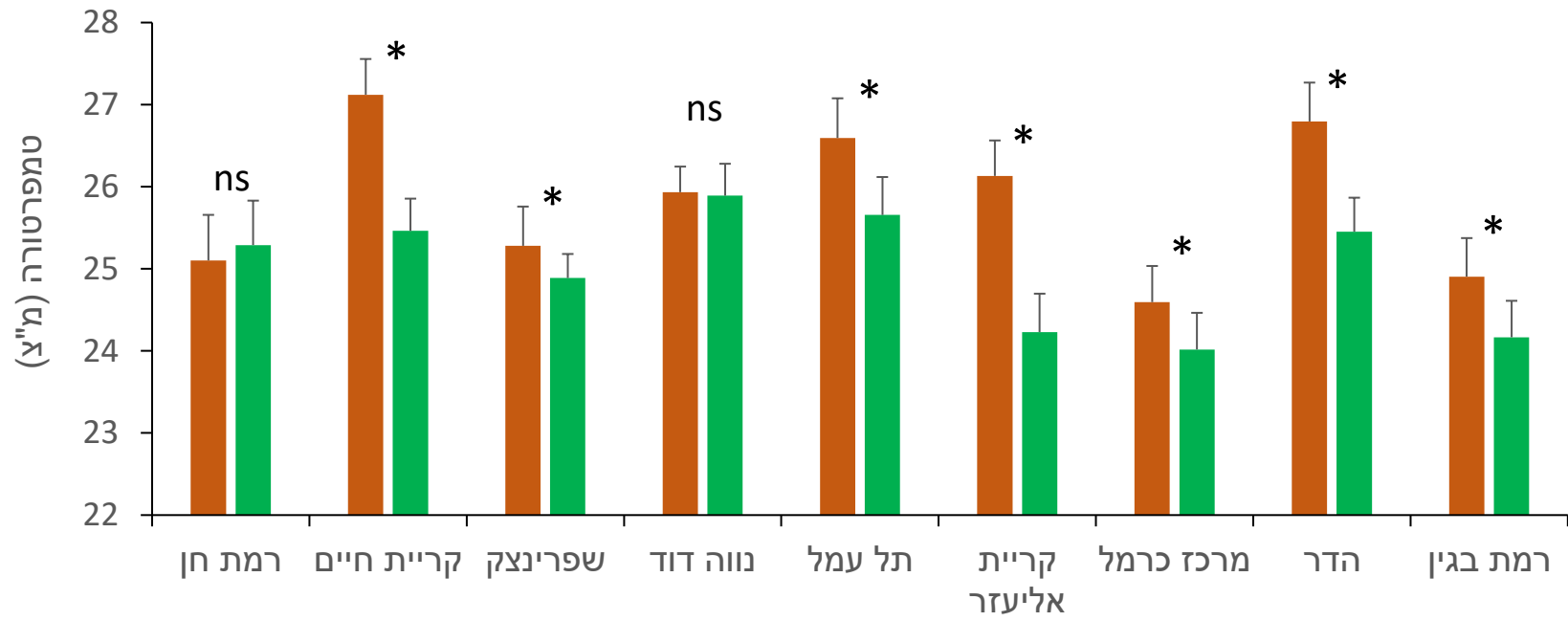
- מכשירי HOBO – טמפרטורה
- מכשירי Atmotube – לחות
- יחסית, חלקיקים נשימים ($PM_{2.5}$)

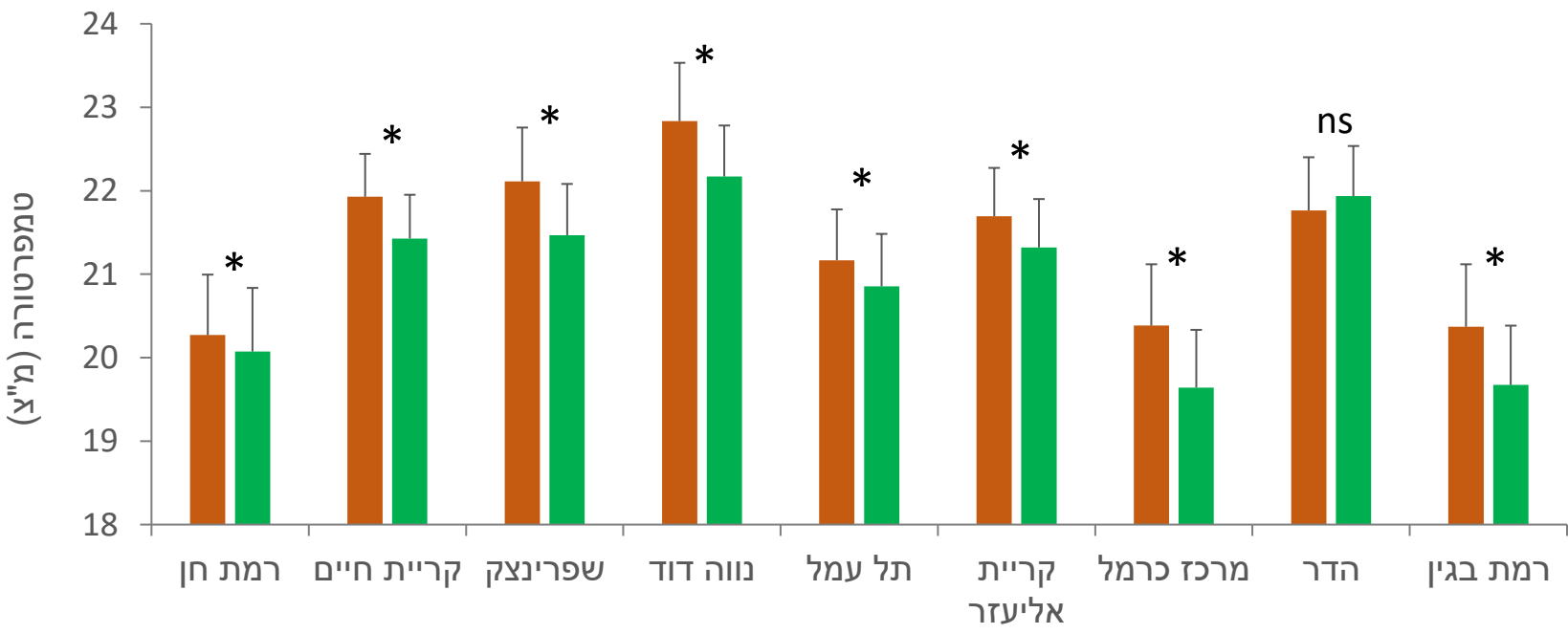
צילומים: אלון לוטן

בנוי ירוק

ויסות אקלים מקומי – טמפרטורה

אביב 2024

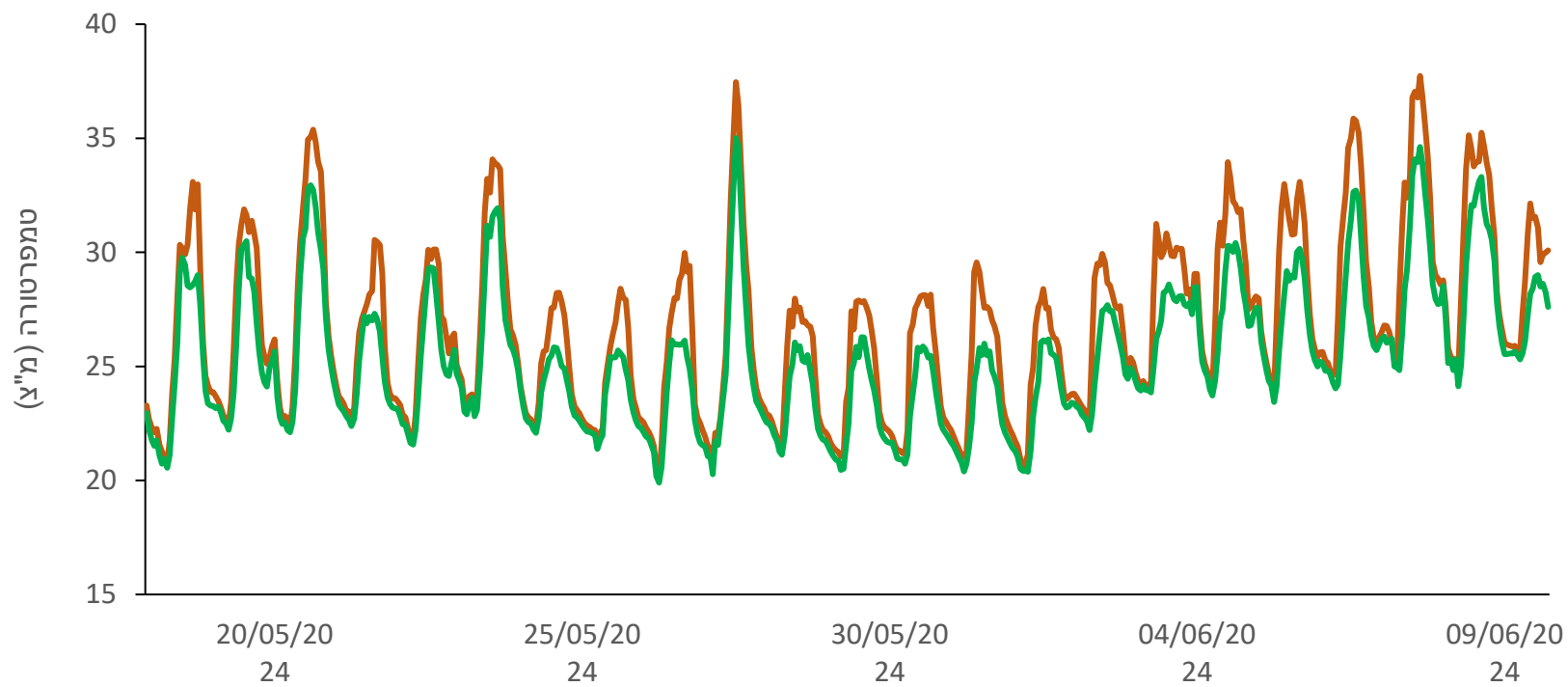

סתיו 2023

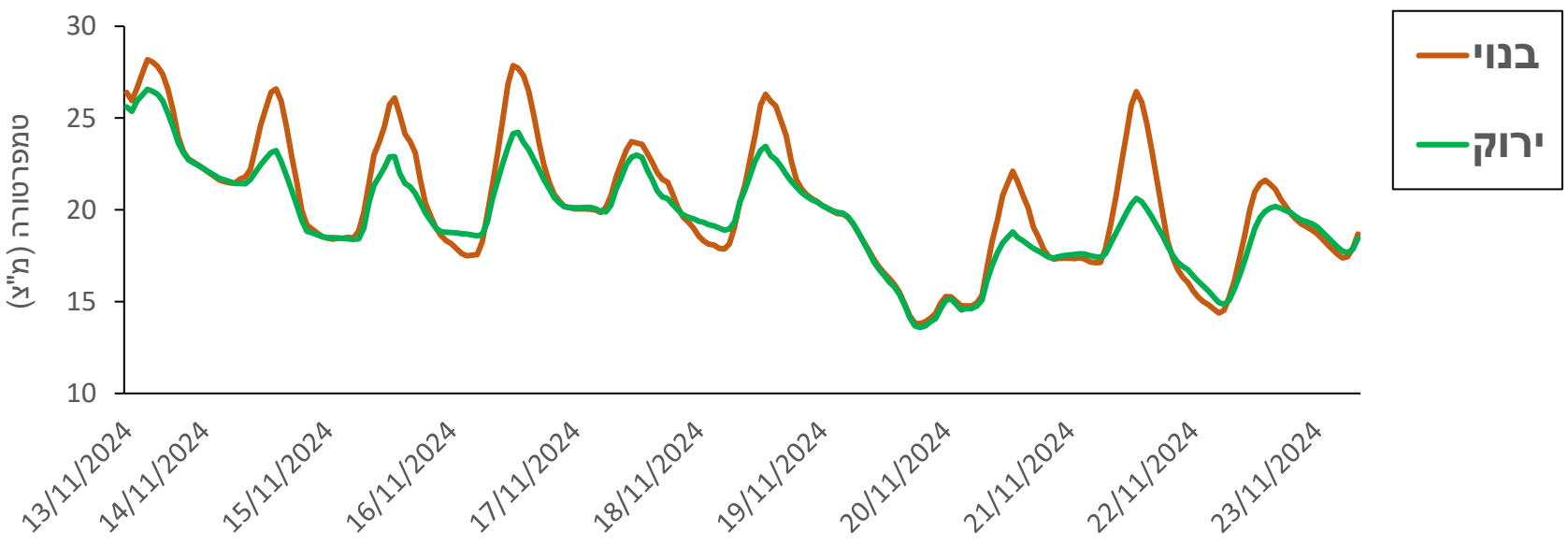
* הבדל מובהק בין ירוק ובנוי
ns אין הבדל מובהק בין ירוק ובנוי

ויסות אקלים מקומי – טמפרטורה

הדר –
אביב 2024

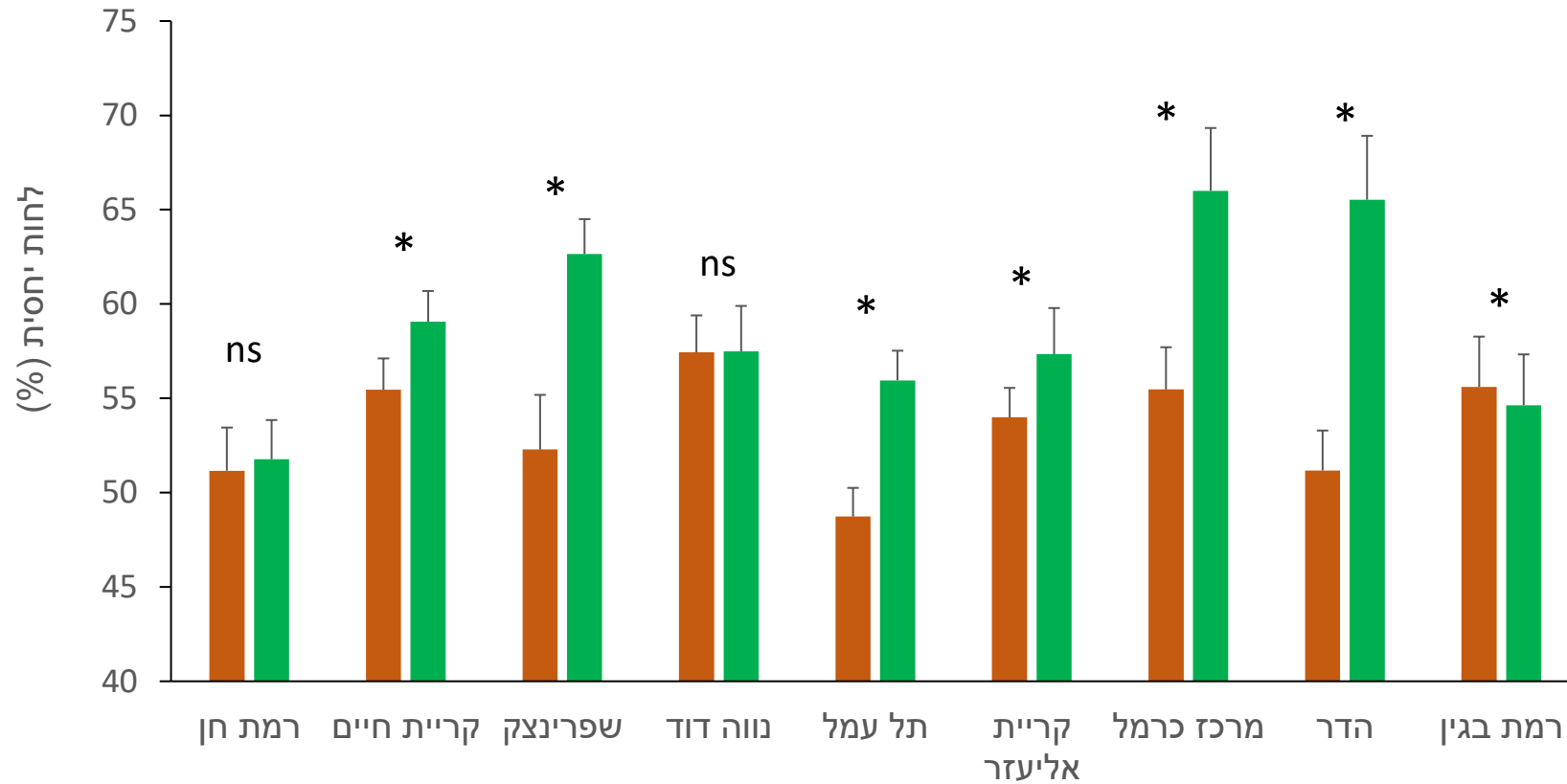

מרכז הכרמל –
סתיו 2023

ויסות אקלים מקומי – לחות יחסית

בנוי ירוק

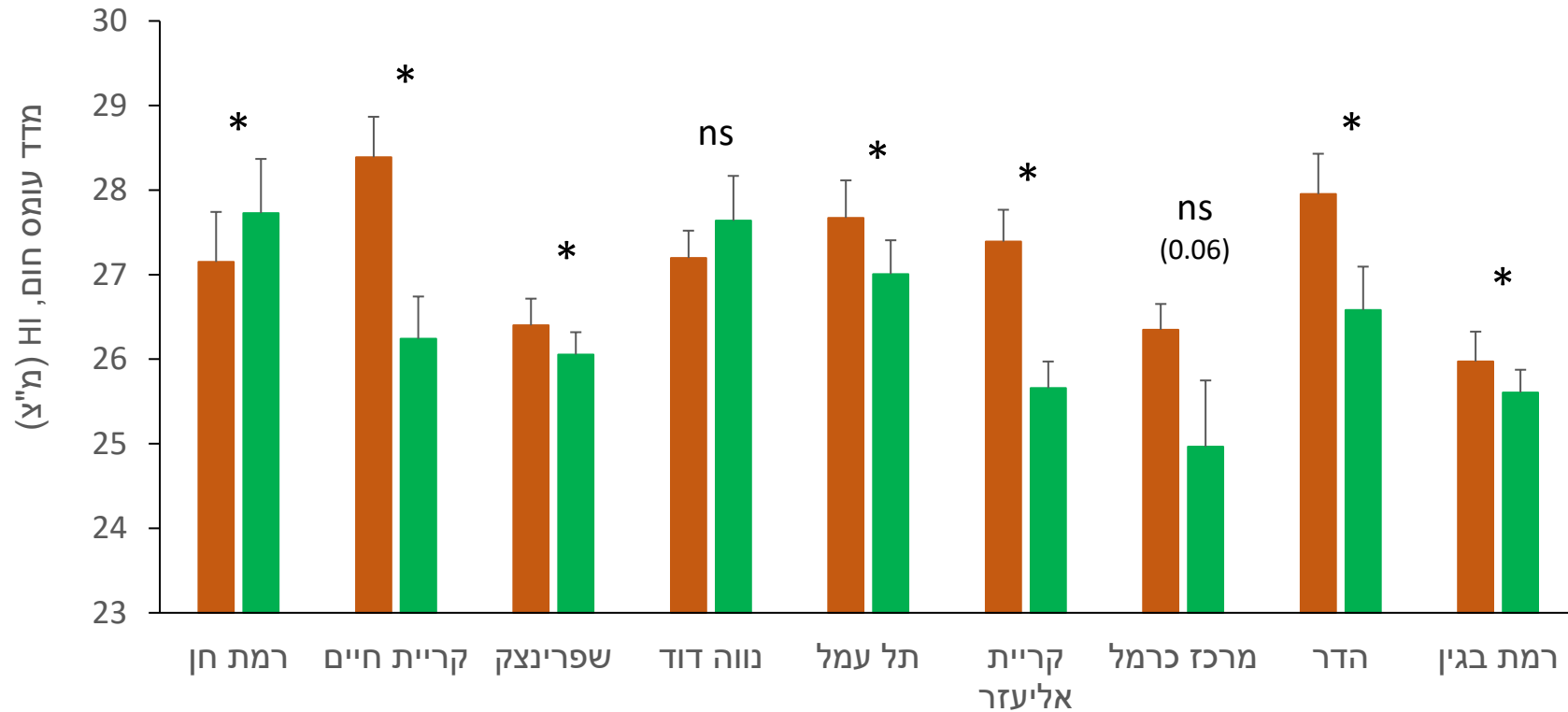
אביב 2024

* הבדל מובהק בין ירוק ובנוי
ns אין הבדל מובהק בין ירוק ובנוי

ויסות אקלים מקומי – עומס חום

אינדקס עומס חום (Heat Index, HI) – מדד לתחושת עומס החום

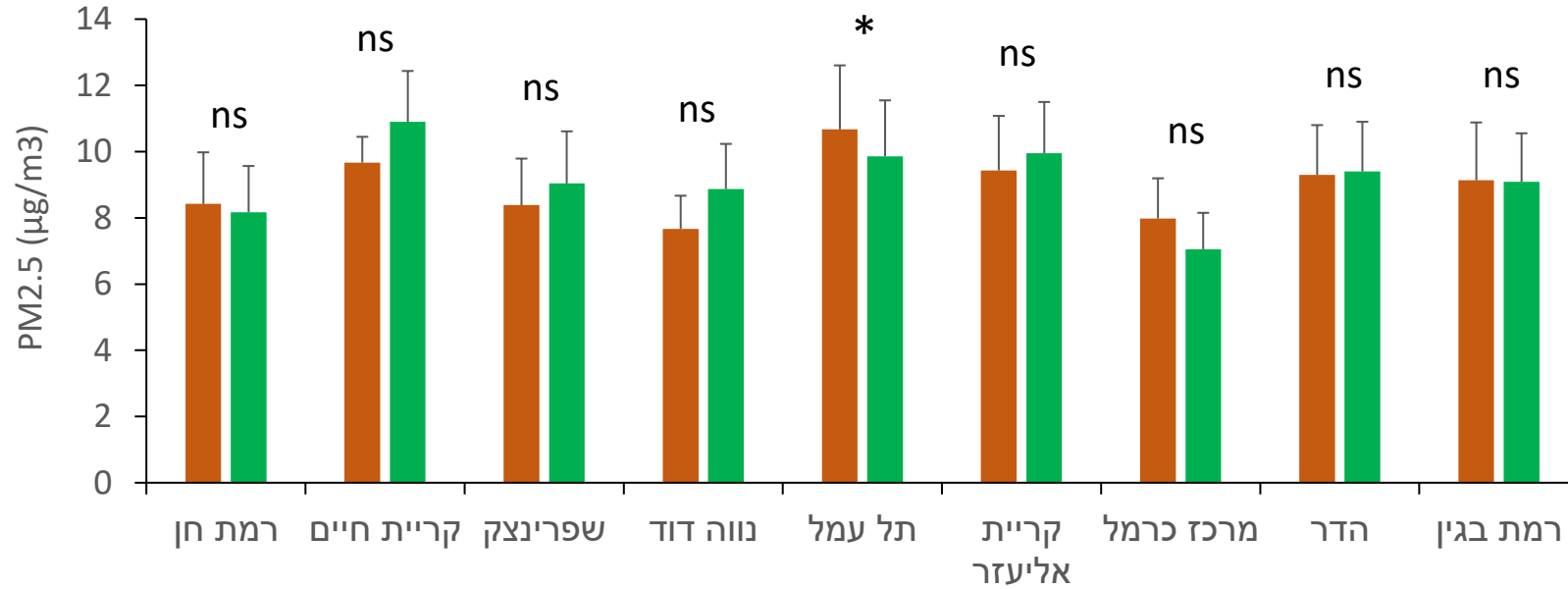

אביב 2024

* הבדל מובהק בין ירוק ובניו
ns אין הבדל מובהק בין ירוק ובניו

ויסות איכות אוויר – חלקיקים, ציון איכות אוויר

בנוי ירוק

חלקיקים נשימים (PM_{2.5})

ציון איכות אוויר (AQI)

סתיו 2023

* הבדל מובהק בין ירוק ובנוי
ns אין הבדל מובהק בין ירוק ובנוי

עצים, אקלים מקומי, איכות אוויר – סיכום

- לצומח בכלל ולעצים בפרט תרומה משמעותית לשיפור (קירור) האקלים המקומי ולשיפור של איכות האוויר בסביבה העירונית
- לגודל השטח הירוק, סוג/מין העץ וגודלו/גילו השפעה משמעותית על הממדים של שירותים אלה
- למיקום העץ/השטח הירוק במרקם העירוני וגם למבנה המרקם העירוני עצמו השפעה על ממדי האפקט
- וויסות האקלים המקומי – עקבי באופן יחסי
- וויסות איכות האוויר – מורכב מאוד...

